

Rutar, Václav

Vznik, vývoj a práce externí katedry muzeologie v Brně v letech 1963–1969

Museologica Brunensia. 2014, vol. 3, iss. 5 (Podzim 2014), pp. 4-11

ISSN 1805-4722 (print); ISSN 2464-5362 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133106>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

články | articles

abstrakt | abstract ▶

Období let 1963 – 1969 je úvodní kapitolou života dnes již více jak 50 let fungující obnovené vysokoškolské výuky muzeologie v Brně. Katedra muzeologie vznikla jako externí na sklonku roku 1963 a byla dislokována při Moravském muzeu v Brně. Její budování ve zkoumaných letech se vyznačovalo velmi aktivním přístupem k potřebě obhajoby existence jak oboru samotného, muzeologie, tak smyslu její výuky na vysoké škole. Externí katedra muzeologie spolu s muzeologickým oddělením Moravského muzea v Brně uspořádala množství akcí. Na katedře byly řešeny vědecké úkoly, v roce 1969 se podařilo založit časopis Muzeologické sešity. Katedra zajišťovala výuku jak pro řádné studium, tak pro postgraduální, které se postupně stalo stěžejním. Hovoříme-li dnes o „brněnské muzeologické škole“, máme na mysli právě muzeologický názor, který se zrodil a vyvinul v tomto období.

The period 1963 – 1969 is the opening chapter of life of now more than 50 years working of renewed academic teaching of Museum studies in Brno. The Department of Museum studies originated as an external one in late 1963 and was stationed at the Moravian Museum in Brno. Its building in the examined period was characterized by a very active approach to the need for defense of its existence as a discipline itself, museum studies, and as defense of its meaning of its teaching at University. External Department of Museum studies, along with Department of Museum Studies of the Moravian Museum in Brno organized a number of events. There were scientific challenges solved at the Department. In 1969 it was managed to establish a magazine Muzeologické sešity. The Department provided education for proper and postgraduate study. The postgraduate study gradually became crucial. When we speak today of “Brno school of Museum studies”, we mean just the museological view, that was born and developed in this period.

Václav Rutar

Vznik, vývoj a práce externí katedry muzeologie v Brně v letech 1963–1969

Vysokoškolská výuka oborové muzeologie v Brně započala v tomto roce psát již své druhé půlstoletí existence.¹ Když byla muzeologie ve formě **externí katedry** v roce 1963 vřazena mezi obory vyučované na filozofické fakultě tehdejší **Univerzity Jana Evangelisty Purkyně** (dále UJEP), stala se vůbec jednou z prvních svého druhu na světě.²

Neobyčejná aktivita zakladatelů katedry měla za výsledek generování množství návrhů a koncepcí, z nichž ne všechny došly později naplnění. S odstupem času lze po přečtení dostupných dokumentů konstatovat, že byly možná až příliš velkolepé a v daném personálním obsazení je nebylo možno zcela naplnit. Příprava studijních plánů však byla – snad i proto, že založení katedry nebylo bráno jako samozřejmé a bylo samo o sobě značným úspěchem – nanejvýš důkladná a katedra později i díky tomu svůj vznik a smysl de facto obhájila.

První léta budování katedry byla co do událostí značně bohatá. Následující řádky si nekladou ambice být úplnou výpovědí o dění v souvislosti se vznikem a prvními léty fungování externí katedry muzeologie v Brně, nejsou analýzou nového muzeologického názoru. Přesto je snad můžeme chápat

jako první pokus o komplexnější zpracování daného tématu, ohraničené lety 1963–1969.

V úvodních kapitolách je stručně pojednána historie výuky muzeologie před rokem 1963 a dále některé události, které k založení katedry vedly. Následně je zpracováno období rozvoje brněnské katedry, které vyústilo ve formu postgraduální výuky a její úspěšné uplatnění. Akcentována je vědecká činnost katedry a též výrazná snaha o propagaci nového muzeologického názoru a s tím související práce na vytvoření publikační platformy. Na závěr jsou stručně naznačeny dopady událostí let 1968–1969 na činnost katedry muzeologie.

Výuka muzeologie do počátku 60. let 20. století

Počátky výuky muzejnictví a muzeologie na našem území spadají do doby těsně po vzniku republiky. Již od roku 1919 začínají být v Brně pořádány muzejní kurzy pro abiturienty středních škol, v roce 1921 je péčí tehdejšího ředitele **Moravského zemského muzea** Jaroslava Helferta prosazeno studium muzejnictví ve formě tzv. **Lektorátu muzejnictví** do vysokoškolské výuky probíhající v letech 1922–1939 a dále pak po II. světové válce do roku 1951.³

Vedle Brna se druhým významným centrem výuky muzeologie po II. světové válce stává Praha, a to především díky neoby-

¹ Zmíněný časový úsek padesátí let se týká přímo externí katedry muzeologie – ta navázala již na předchozí formu vysokoškolské výuky, která v Brně probíhala mezi lety 1922–1951 ve formě **Lektorátu muzejnictví** pod vedením Jaroslava Helferta. K dějinám Lektorátu muzejnictví nejlépe KIRSCH, Otakar a Lucie JAGOŠOVÁ. Vývoj Lektorátu muzejnictví 1922–1951: Devadesát let od počátků univerzitního vzdělávání muzejníků v českých zemích. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*, 2013, roč. 51, č. 1, s. 3–16. ISSN 1803-0386. Autoři též připomínají práci Marie Bišové, viz BIŠOVÁ, Marie. Význam Jaroslava Helferta pro naše muzejnictví. Brno: Katedra muzeologie při filozofické fakultě UJEP v Brně, 1972. Závěrečná práce.

² Např. Archiv Moravského zemského muzea (dále AMZM), fond *Moravské zemské muzeum* (dále MZM): MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Katedra muzeologie (asi z roku 1964). V textu jsou zmiňovány určité analogie ve Švédsku, Anglii, Argentině a USA.

³ KIRSCH, Otakar a Lucie JAGOŠOVÁ. Vývoj Lektorátu muzejnictví 1922–1951: Devadesát let od počátků univerzitního vzdělávání muzejníků v českých zemích. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*, 2013, roč. 51, č. 1, s. 3–16. ISSN 1803-0386.

čejné aktivitě Jiřího Neustupného, který již od roku 1950 prosadil ve formě speciálních přednášek ze základů muzejnictví obor do vysokoškolských osnov filozofické fakulty **Univerzity Karlovy**.⁴

Během 50. let 20. století se postupně rozvíjí i výuka muzejnictví ve formě školení tzv. středních kádrů, ať už ve formě kursů či přímo zaměřením na středoškolské vzdělání s maturitou. Po roce 1953 v souvislosti s novým školským zákonem začínají vznikat nové typy odborných škol, mezi nimi i jeden zcela nový – osvětová škola. V krátkém období (do roku 1956) existuje i osvětová škola pro pracující, určená mj. i pracovníkům osvětových zařízení, mezi které jsou počítána i muzea.⁵ Veškeré tyto aktivity jsou ale pouze malým předstupněm pronikavých změn a výrazného kvalitativního růstu muzejního školství v letech šedesátých.

Léta 1962–1963, vznik muzeologického oddělení a externí katedry muzeologie

Měli jsme možnost si mnohokrát ověřit, jak absolventi vysokých škol byli velmi dezorientováni při vstupu na muzejní pracoviště a záviselo obvykle od osobní iniciativy, aby nový pracovník si sám osvojil potřebné muzeologické poznatky..., popisuje Jan Jelínek,⁶ tehdejší ředitel **Moravského muzea** (dále MM) v prvním

ze svých oficiálních návrhů situaci dotýkajících se problematiky zavedení muzeologie do vysokoškolské výuky, kterou sám jistě z pozice své funkce dobře znal.⁷ Zásady jednotné soustavy vzdělávání osvětových pracovníků, na které se Jelínek v tomto textu odvolává, byly chápány jako základ pro budoucí rozvoj „výchovy v muzeologii“ na vysokých školách. Kladly však důraz především na výuku aplikovanou. Všeobecnou muzeologii, tedy teoretickou část, ponechávaly stranou. Jelínek v uvedeném návrhu její zavedení ve formě jednosemestrové výuky (doplněné jednosemestrovou výukou muzeologie aplikované) důkladně odůvodňuje a k posouzení předkládá i detailní tematickou strukturu přednesu úvodů do obou částí.⁸ Doporučuje všeobecnou muzeologii přednášet v prvním semestru pro posluchače kateder přírodních věd a kateder věd společenských. Aplikovaná muzeologie by měla být zajištěna pro obory geologie, mineralogie, botanika a geologie; archeologie, historie, národopis, dějiny umění, dějiny literatury a dějiny hudby.

Podrobněji rozpracovaný plán na zřízení externí katedry muzeologie byl jednomyslně přijat na jednání vědecké rady filosofické katedry ÚJEP dne 5. 12. 1963. Nová katedra měla zajišťovat spolupráci filosofické a přírodovědné katedry s MM, kde by byla dislokována. Jako vedoucí katedry byl navržen Jan Jelínek. Po předcházejícím souhlasu vědecké rady celé univerzity byla katedra dne 19. 12. 1963 na dalším jednání vědecké rady FF ÚJEP ustavena.⁹

Budoucí činnost katedry byla výrazně podpořena díky existenci **Muzeologického oddělení MM v Brně**, které bylo vytvořeno k 1. 1. 1963 na základě návrhu Zbyňka Zbyslava Stránského¹⁰ z prosince 1962. Stránský pojadal podobu oddělení včetně plánu hlavních úkolů na rok 1963 ve větším stylu – oddělení mělo s výhledem do roku 1970 sdružovat 7 tzv. skupin, zaměřených na dílčí úkoly a personálně mělo být zajištěno při dobudování 30 pracovníky.¹¹ Jedním z plánovaných úkolů bylo i vypracování výukových textů všeobecné muzeologie pro ÚJEP v Brně, což dokazuje, že Stránský spolu s Jelínkem již od počátku myšlenky na zavedení vysokoškolské výuky muzeologie v Brně tvořili silný tandem.¹² Činnost muzeologického oddělení byla od počátku s prací katedry těsně spjata.¹³

Počátky pedagogické činnosti a cesta k postgraduální výuce muzeologie

Základem práce výukových středisek je celkem logicky vždy pedagogická činnost. Bylo tomu tak i v případě nové katedry muzeologické, přestože nebylo od počátků jasné, jaký typ studia vlastně bude na katedře probíhat. Katedra začala oficiálně fungovat po ustavujícím zasedání, které proběhlo 7. 9. 1964 – vedoucím se stal Jan Jelínek, tajemníkem Zbyněk Z. Stránský, který zároveň s Vilémem Hankem¹⁴

⁴ Výuku na Karlově univerzitě v této době, jakožto i otázku vyučování muzeologie obecně zpracovával ve svých příspěvcích Richard Suk, viz SUK, Richard. Postgraduální studium etnografie a muzeologie na Karlově univerzitě. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1969, roč. VII., č. 1-2, s. 71. SUK, Richard. Postgraduální studium etnografie a muzeologie na Karlově univerzitě. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1969, roč. VII., č. 3-4, s. 207-209. Zajímavý příspěvek přináší v roce 1970 slovenský časopis *Múzeum*. Týká se možnosti zahájit v Bratislavě, třetím centru ČSSR, postgraduální výuku muzeologie, viz *Návrh na zvyšování odborné kvalifikace muzejníků. Muzeum*, 1970, roč. XV., č. 1, s. 17-19. Zvažována je hlavně výměna informací s pražskou střediskem pro výuku muzeologie, o brněnské katedře není v textu zmínka.

⁵ Problematiku vzdělávání muzejních pracovníků po II. světové válce detailně zpracoval SCHNEIDER, Jehov. Specifické vzdělávání muzejních pracovníků a jeho usoustavnění v ČSR. *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář 83*, 1985, supplementum [3], s. 85-126. Podrobně k výuce muzeologie i ŠOPÁK, Pavel. Muzeologie jako téma odborné přípravy. In KNAPIK, Jiří, OLŠOVSKÝ, Jaromír, ŠOPÁK, Pavel, VÁHALA, David. *Vademecum muzeologie*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2012, s. 22-30. ISBN 978-80-7248-811-7 či HOLMAN, Pavel. Cesty brněnské muzeologie. In *Muzeologie na začátku 3. tisíciletí/Muzeology at the Beginning of the 3th Millennium: Sborník z mezinárodního semináře Teorie a praxe 2008*. 1. vydání. Brno: Technické muzeum v Brně, 2009, s. 198-202. K muzejnímu vzdělávání před rokem 1950 též NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního muzejnictví*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1950, s. 33-43.

⁶ K důležitosti postavě Jana Jelínka (1926 – 2004) podrobně např. POSPÍŠILOVÁ, Kateřina. *Prof. RNDr. Jan Jelínek, DrSc. – muzeologie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Ústav archeologie a muzeologie, 2006. 97 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Pavel Holman a FRAYER, David W. Some parting words for Jan Jelínek (February 6, 1926–October 3, 2004). *Journal of Human Evolution*, 2005, č. 49, s. 270-278

⁷ AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Návrh na zajištění výuky muzeologie na fakultách University J. E. Purkyně v Brně ve smyslu Zásad jednotné soustavy vzdělávání osvětových pracovníků, září 1962.

⁸ AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Návrh na zajištění výuky muzeologie na fakultách University J. E. Purkyně v Brně ve smyslu Zásad jednotné soustavy vzdělávání osvětových pracovníků, září 1962. Příloha – Tematická struktura pro přednes úvodů do všeobecné muzeologie a AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Návrh na zajištění výuky muzeologie na fakultách University J. E. Purkyně v Brně ve smyslu Zásad jednotné soustavy vzdělávání osvětových pracovníků, září 1962. Příloha – Obecná tematická struktura pro výuku aplikované muzeologie. Jelínek dělí tematickou strukturu přednesu úvodů do všeobecné muzeologie dále na dvě členěné části (úvod a všeobecnou muzeologii). U výuky aplikované muzeologie popisuje část teoretickou a praktickou.

⁹ PERNIČKA, Radko Martin. Proces realizace a zkvatifikování postgraduálního studia muzeologie na filozofické fakultě ÚJEP v Brně. *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář 83*, 1985, supplementum [3], s. 71-84. Personálně byla katedra zajištěna zaměstnanci Moravského muzea, které na její chod uvolňovalo i část rozpočtu.

¹⁰ Zbyněk Zbyslav Stránský byl v MM zaměstnán zhruba od poloviny roku 1962 jako samostatný metodologický pracovník. K osobě Zbyňka Zbyslava Stránského např. DOLÁK, Jan a Jana VAVŘÍKOVÁ. *Muzeologie Z. Z. Stránský*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 60 s. ISBN 80-210-4139-0., dále např. PODBORSKÝ, Vladimír. Výuka muzeologie na Masarykově univerzitě. In *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie: sborník ze symposia s mezinárodní účastí při příležitosti životního jubilea tvůrce brněnské muzeologické školy Zbyňka Zbyslava Stránského: sborník příspěvků ze symposia – Technické muzeum v Brně, 8.-10. listopadu 2006/Museumization in contemporary society and role of museology: anthology from symposium with foreign participation on the occasion of anniversary of the founder*

of the Brno museology school Zbyněk Z. Stránský: anthology from symposium – Technical museum in Brno, 8th – 10th November 2006. 1. vydání. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, s. 14-26. ISBN 978-80-86611-28-0. MÜLLER-STRATEN, Christian, The Contribution of Zbyněk Stránský to Museology and the Contribution of the Brno Museology School, tamtéž, s. 27-35.

¹¹ AMZM, fond MZM: MZL – Muzeologické odd. MM 1962-1963, kart. 239, sign. II-4-MM-mzl/2. Návrh na zřízení muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně, prosinec 1962. Úkoly jsou konkretizovány v příloze, viz AMZM, fond MZM: MZL – Muzeologické odd. MM 1962-1963, kart. 239, sign. II-4-MM-mzl/2. Návrh na zřízení muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně, prosinec 1962. Příloha – Návrh. Plán hlavních úkolů muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně na rok 1963.

¹² V plánu jsou uváděny úkoly organizační a zřizovací, teoretické, metodické a poradenské, dokumentační a knihovnické, osvětové a propagační a úkoly odborné technické. Zajištění výukových textů je řazeno mezi úkoly teoretické, kde je předpokládáno např. i zajištění obdobných textů pro semináře a školení muzejních pracovníků, rozpracování problematiky dokumentace období socialismu či zajištění teoretické připravenosti nových expozic.

¹³ Bylo tomu tak především k zařazení Z. Z. Stránského jak na pozici zástupce vedoucího katedry, tak na pracovní místo vedoucího muzeologického oddělení. V některých oblastech práce katedry a oddělení splyvala. K činnosti oddělení PERNES, Jiří. Dvacet let práce metodicko-muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně 1963-1983. *Časopis Moravského muzea – vědy společenské*, 1984, roč. LXVIII., s. 259-268.

¹⁴ K osobě Viléma Hanka (1910 – 1993) STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Variace k sedmdesátinám Viléma Hanka. *Muzeologické sešity*, 1981, č. VIII., s. 149-152 a BARTEKOVÁ, Radomíra. *Architekt Vilém Hank*. Brno: Katedra muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, 1992. 52 s. Závěrečná práce rozšiřovacího studia muzeologie

plnil funkci odborného asistenta.¹⁵ Hlavním bodem jednání byly záležitosti, dotýkající se počátku výuky ve školním roce 1964/65. Budoucí přednášky měly být věnovány jak muzeologii obecné (úvod do muzeologie, muzea a jejich úloha v současném světě), tak aplikované, resp. specializované (zaměřené na prehistorii, etnografii a literární a hudební vědu). Předpokládalo se, že si předměty z části obecné zapisou posluchači III. a IV. ročníků, z aplikované studenti IV. ročníku. Kromě členů katedry se na výuce už v prvním roce měli podílet externí odborníci.¹⁶ Do dalších let bylo počítáno s přednáškami z dějin muzejnictví, organizace muzejní práce, regionalismu a úvodu do konzervace v části obecné, v části aplikované měla být pozornost věnována geologickým a biologickým vědám, historii a dějinám umění. Osnovy vyučovaných předmětů měly být ještě před počátkem výuky projednány na poradách katedry.¹⁷ Průběh studijního roku 1964/65 byl pozitivně hodnocen na zasedání katedry v červnu roku 1965.¹⁸

V listopadu roku 1964 předložil Jelínek návrh na zavedení oborového studia muzeologie s předpokladem uplatnění jeho dálkové a postgraduální formy. Oborová výuka muzeologie měla být vždy prováděna v souvislosti s obory v muzeu zastoupenými. Jako výjimečná byla zmíněna kombinace s filozofií – zde mělo jít o propojení muzeologie s metodologiemí věd. V materiálu je dále popsána možnost studia dálkového¹⁹ a postgraduálního²⁰ s tím, že katedra muzeologie by byla schopna tuto výuku zajistit. Postgraduální výuka je již zde zamýšlena jako dvouletá, což se později ukázalo jako nevhodnější řešení.

Počátkem roku 1965 připravil Jan Jelínek pro vědeckou radu FF UJEP již konkrétnější návrh, zaměřený tentokrát již pouze na postgraduální studium. Vedle přednášek z obecné a specializované muzeologie (dle zaměření posluchačů) ukončených zápočtem, a seminářů, které by byly praktickou aplikací, je předpokládána závěrečná zkušební a sepsání práce. Počet posluchačů by měl být omezen na 10–15.²¹ Návrh byl přijat, a tak Jelínek ještě v první polovině téhož roku vypracovává stručnou informaci o charakteru postgraduálního studia a uvádí, že *toto doplňovací studium je určeno pro absolventy vysokých škol, kteří mají plnou kvalifikaci v některém z vědních oborů uplatňovaných v muzejní práci, pracují již v muzeích a mají zde delší praxi.*²² 25. 6. 1965 na zasedání katedry muzeologie byli přítomni informováni o zavedení studia, k němuž bylo již přihláшено 19 zájemců.²³ Důležitost vzdělání v muzeologii byla dávána i do souvislosti s požadavkem **Jihomoravského KNV**, který u budoucích zaměstnanců muzeologické vzdělání považoval de facto za povinné.²⁴ Rozvrh měl být již v prvním semestru doplněn o přednášky ze speciální muzeologie – z dostupného rozvrhu pro rok 1966 je však konkrétně možno vyčíst především obohacení o studium dějin muzejnictví, otázky preparace a konzervace a také uvedení k výtvarným principům muzejní práce.²⁵

Kromě přípravy postgraduálního studia se v období prvních dvou let existence katedra muzeologie v úzké spolupráci s muzeologickým oddělením MM věnovala pořádání muzeologických seminářů, určených zaměstnancům muzeí. Jejich první cyklus proběhl od listopadu 1963 do dubna 1964 a na jejich podobě se tak už katedra do jisté míry podílela.²⁶ Účastníci semi-

nářů byli vyzváni k písemnému zhodnocení – deset těchto dotazníků se dochovalo a ač je jejich výpovědní hodnota někdy nedostačující, celkový dojem ze seminářů byl kladný,²⁷ což zaměstnance katedry (resp. muzeologického oddělení) povzbudilo k naplánování druhého cyklu. Co do obsahu byl první cyklus věnován převážně obecným otázkám – Jan Jelínek přednášel o současném stavu muzejnictví, Zbyněk Z. Stránský o československé muzeologii a teorii informace, Václav Pubal o regionálních muzeích, Rudolf Musil o vědecké práci muzeí a Vilém Hank o muzejní architektuře.²⁸

Návrh obsahu druhého cyklu muzeologických seminářů, který proběhl v roce 1965, byl schválen na ustavujícím zasedání katedry muzeologie 7. 9. 1964. Uváděné semináře již měly být věnovány konkrétnějším tématům, byli přizváni zahraniční přednášející.²⁹ K seminářům byl později vydán i informační materiál, na jehož obálce bylo bez bližších specifikací uvedeno celkem 8 termínů seminářů. Dochovaly se pouze 3 konkrétní pozvánky.³⁰ V materiálu dále Stránský v krátkosti osvětloval smysl celé akce a byly zde též uvedeny organizační pokyny.³¹

Pořádané muzeologické semináře byly značně oblíbené i v dalších letech – druhá polovina 60. let 20. století byla však věnována především propagaci vlastního pojetí vysokoškolského studia a řešení vědeckých úkolů a tak se v materiálech o činnosti katedry s odkazy na tento typ seminářů již nesetkáváme.³²

¹⁵ Dalšími členy katedry byli Zoroslava Drobná, Ludvík Kunz, Rudolf Musil, J. B. Pelikán a Bohumil Šula, jednání se nezúčastnili Jiří Neustupný a Václav Pubal. AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Zápis. Ustavující zasedání katedry muzeologie Filozofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně. Dne 7. září 1964, zasedací síň Museologického oddělení Moravského muzea, Brno, nám. 25. února 8.

¹⁶ Tamtéž. Ve školním roce 1964/65 byly přednášeny tyto předměty v části obecné: *Musea a jejich úloha v současném světě* (Jelínek, zimní semestr), *Úvod do muzeologie I., II.* (Stránský, zimní i letní semestr) a *seminář úvodu do muzejní praxe* (Hank, letní semestr). V části aplikované byla pozornost věnována prehistorii (Neustupný, Hochmannová, zimní i letní semestr), etnografii (Kunz, Ludvíková, zimní i letní semestr) a literární a hudební historii (Straková, zimní i letní semestr).

¹⁷ Tamtéž. Dle zápisu mají být osnovy přednášek pro školní rok 1964/65 předloženy do 10. 10. 1964, po následujícího 1. 4. 1965.

¹⁸ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, kart. 282. Zápis ze zasedání katedry muzeologie konaného dne 25. června 1965 na muzeologickém oddělení Moravského muzea v Brně. Ovšem hodnocení nebylo nikterak obsažné – „...bylo konstatováno, že katedra splnila plánované úkoly“.

¹⁹ AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Návrh na zavedení oborového studia muzeologie a uplatnění jeho dálkové a postgraduální formy, listopad 1964, s. Dálkové studium mělo být určeno muzejním zaměstnancům, kteří vysokoškolské vzdělání nemají či si jeho dodělávají při práci.

²⁰ Tamtéž, s. 2. Postgraduální studium mělo být určeno vysokoškolsky vzdělaným pracovníkům, u nichž má absence muzeologické přípravy mnohdy záporné důsledky.

²¹ AMZM, fond MZM, kart. 313. Návrh na zavedení postgraduálního studia muzeologie na katedře muzeologie filozofické fakulty University JEP v Brně, 1965. Příloha – Složení katedry muzeologie filozofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně. Práce by měla mít rozsah maximálně 30 stran a být na úrovni ročníkové práce oborového studia. Výuka by měla být realizována ve formě třídnických či čtyřdnických konzultací v odstupech šesti neděl.

²² AMZM, fond MZM, kart. 235. Postgraduální studium muzeologie, 1965. V přihlášce mají uchazeči uvádět např. i autorství expozic a výstav či publikování muzejně zaměřených článků, dotaz směřuje i k důvodům přihlašování ke studiu. Stránský i ve skriptech z roku 2000 předpokládá, že je budou čist muzejníci, vzdělání v některém konkrétním oboru, zastoupením v muzeu nebo studentů těchto disciplín, kteří se o práci v muzeu budou ucházet. srov. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Úvod do studia muzeologie. Brno: Masarykova univerzita, 2000, s. 15. ISBN 80-210-1272-2.

²³ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, kart. 282. Zápis ze zasedání katedry muzeologie konaného dne 25. června 1965 na muzeologickém oddělení Moravského muzea v Brně. Datum ukončení podávání přihlášek je stanoven na 30. 6. 1965 a Stránský v poznámce v zápisu uvádí, že se přihlásilo celkem 26 zájemců. Na konci roku je zájemců již 36, srov. AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 435. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filozofické fakulty UJEP v Brně ze dne 21. prosince 1965.

²⁴ Tamtéž. Doslova... *Jihomoravský KNV přímo konstatoval, že bude trvat na tom, aby pracovníci v muzeích měli muzeologickou kvalifikaci a že nebude doporučen nástup nových pracovníků bez této kvalifikace...*

²⁵ AMZM, fond MZM, kart. 235. Postgraduální studium muzeologie 1966. Rozvrh studia.

²⁶ AMZM, fond MZM, kart. 235. Cyklus muzeologických seminářů 1964–1965. Proběhlo celkem 6 seminářů, v roce 1963 dva (28. 11. a 19. 12., v roce 1964 čtyři (23. 1., 20. 2., 26. 3. a 23. 4.).

²⁷ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967, kart. 235. Vyplněné dotazníky k seminářům 63/64.

²⁸ AMZM, fond MZM, kart. 235. Cyklus muzeologických seminářů 1964–1965. Témata byla přednesena členy katedry.

²⁹ AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Zápis. Ustavující zasedání katedry muzeologie Filozofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně. Dne 7. září 1964, zasedací síň Museologického oddělení Moravského muzea, Brno, nám. 25. února 8. V zápisu jsou uváděny tyto semináře a přednášející: *Americká muzea – Jelínek*, *Otázky prehistorické muzeologie – Neustupný*, *Jugoslávská muzea – Bauer*, *Otázky národopisné muzeologie – Kunz*, *Rakouská muzea – Glück*, *Experimentální studium účinnosti muzejní prezentace – Malík*. Předpokládá se i přednáška dr. Pelikána o nejnovějších poznatcích v konzervaci.

³⁰ *Moravské museum Brno. Museologické semináře 1965*. Brno: Moravské museum, 1965. Složený list obsahující tři samostatné pozvánky. Semináře byly pořádané v období od března 1965 do listopadu téhož roku. Na 4. 3. byl naplánován seminář Jana Jelínka, věnovaný americkým muzeím, 25. 3. měl o Antun Bauer promluvit o jugoslávských muzeích, 22. 4. měl pokračovat Jan Jelínek v přednášce o amerických muzeích. Další semináře byly naplánovány na 27. 5., 17. 6., 23. 9., 21. 10. a 25. 11.

³¹ Tamtéž. Seznamuje s tím, že se semináře budou odehrávat od 10 do 15 hodin s půlhodinovou přestávkou na oběd a dále i s pravidly diskuze, ubytováním či možnosti občerstvení.

³² AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 435. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filozofické fakulty UJEP v Brně ze dne 21. prosince 1965. V zápisu je zmínováno, že příprava třetího cyklu seminářů by se měla odsunout na rok 1968 s tím, že účastníci seminářů jsou často i posluchači nového postgraduálního studia.

Postgraduální výuka muzeologie ve 2. polovině 60. let 20. století

První semestr postgraduálního studia se uskutečnil od března do června 1966³³ a o jeho průběhu podal zprávu Stránský na zasedání katedry po jeho skončení 24. 6. 1966. Výuka měla podle něj prokázat především zhoršenou orientaci posluchačů v problematice práce s prameny hmotné kultury – na to měl být v další výuce položen důraz. Konkrétněji byl pojednán obsah druhého a třetího semestru výuky, které již měly být orientovány na speciální oblasti, čtvrtému semestru, jenž měl být věnován zpracovávání diplomové práce, mělo předcházet desetidenní soustředění.³⁴

Rozbory průběhu postgraduálního studia publikoval Stránský během roku 1967 i v odborných periodících.³⁵ Popisuje cíl výuky, kterým je *nahradiť řádné oborové studium muzeologie*,³⁶ ale dodává, že je to *tedy forma přechodná, která má vyplnit mezeru v odborné kvalifikaci muzejních pracovníků. Zároveň je však tato forma i prvním prubířským kamenem pro usoustavnění muzeologie jako výukové disciplíny, a je tedy z tohoto hlediska představným pro pozdější zavedení oborového studia muzeologie v kombinaci s disciplínami, které přicházejí v úvahu v rámci muzejní práce*.³⁷ Stránský v článku detailně rozebral výuku v každém ze čtyř semestrů, zmínil i jeden z zásadních problémů – zásadní nedostatek muzeologické literatury, který by měl být do budoucna řešen vybudováním

muzeologické knihovny.³⁸ Na závěr však jako celek hodnotí započatý typ studia pozitivně: *zahájením postgraduálního studia muzeologie byla otevřena nová etapa v rozvoji naší muzeologie a muzeologické výchovy*.³⁹

V lednu roku 1968 sepsal Zbyněk Z. Stránský další zprávu o do té doby probíhajícím postgraduálním studiu.⁴⁰ Bylo to v době, kdy byl již ukončen první cyklus studia, slavnostní vyřazení 10 absolventů proběhlo následně 29. 6. 1968.⁴¹ Přehled přináší množství zajímavých informací – vedle nastínění principu čtyřsemestrového studia informuje Stránský o postupném vývoji a doplňování výukových osnov např. o filosofii a metodologii věd, kybernetiku, statistiku, sociologii a vybrané kapitoly z psychologie a pedagogiky.⁴² Poměrně detailně je zpracována ekonomická náročnost studia a v souvislosti s tím je připomenuta důležitá úloha propojení s muzeologickým oddělením MM, které průběh studia výrazně zajišťuje (zajištění a vybavení posluchárny nebo přístup do muzeologické knihovny). V materiálu je též zmíněno vznikající výukové centrum při **Národním muzeu v Praze**⁴³ s tím, že se dle Stránského zabývá spíše otázkami disciplín v muzeu zastoupených, než otázkami obecnými a dodává, že *naše katedra klade větší důraz na obecně muzeologickou, tj. vědecko-integrační stránku tohoto studia*.⁴⁴

Postgraduální studium muzeologie ukončilo do roku 1970 podle soupisu závěrečných prací celkem 22 posluchačů.⁴⁵ Ti se museli během studia potýkat především s nedostatkem tu-

dijních materiálů, přestože plány na sepsání skript byly velkorysé.⁴⁶ Přesto se zejména při pohledu na závěrečné práce z tohoto období setkáváme s tématy značně teoretickými, což svědčí o tom, že se i tak dařilo předávat nově formulované pojetí muzeologie dále a především zpřístupnit absolventům možnost samostatného teoreticko-muzeologického uvažování.

Vědecká činnost katedry a propagace nového pojetí muzeologie na tuzemské i mezinárodní scéně

Vědecká práce externí katedry muzeologie v Brně byla od začátku směřována ke dvěma základním tématům, odrážejícím se i v ostatních aktivitách – charakteru výuky, odborných seminářů, připravovaných a vydávaných písemných materiálů. Jednalo se v prvé řadě o zkoumání povahy muzeologie coby teoreticky podložené vědy a také o problematiku zařazení muzeologie do vysokoškolského studia.⁴⁷

V souvislosti s předsevzatými úkoly připravila katedra **Muzeologické sympozium**, které proběhlo ve dnech 22.–24. března 1965 v Brně. Symposium si kladlo za cíl seznámit odbornou veřejnost s otázkami, řešenými na katedře a rozpoutat tak diskuzi, která by napomohla formování nového oboru. Byl vydán informační materiál s programem sympozia, připravena byla závazná přihláška,⁴⁸ počet účastníků byl omezen na 50.⁴⁹

³³ AMZM, fond MZM, kart. 235. Postgraduální studium muzeologie 1966. Rozvrh studia. Postgraduální výuka muzeologie byla zahájena dne 21. března 1966. V letním semestru byl vyučován Úvod do muzeologie (Stránský), Dějiny muzejnictví (Pubal), Organizace, správa a řízení (Jelínek), Preparace a konzervace (Pelikán) a probíhal seminář (Hank), v zimním semestru byl naplánován Úvod do speciální muzeologie (dle oborů), Dokumentace a tezaurace (Stránský), Preparace a konzervace (Pelikán), Výtvarné principy muzejní práce a seminář (Hank).

³⁴ AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 434. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP v Brně ze dne 24. června 1966, s. 2. Soustředění mělo proběhnout na některém ze zámeckých objektů v Jihozápadním kraji. K obsahu výuky též rozvrh studia AMZM, fond MZM, kart. 235. Postgraduální studium muzeologie 1966–1967. I. ročník – zimní semestr šk. r. 1966/67 a dále AMZM, MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Plán činnosti katedry muzeologie filosofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně ve školním roce 1966/1967, září 1966. V materiálu jsou uvedeny názvy přednášek a přednášející jak pro III. a IV. ročník řádného studia, tak pro I. a II. ročník studia postgraduálního. Jako úkol pro toto období je stanoveno sepsání návrhu na zařazení muzeologie mezi volitelné předměty v rámci rigorózních zkoušek.

³⁵ Viz STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Zkušenosti a perspektivy postgraduálního studia muzeologie. Muzejní a vlastivědná práce, 1967, roč. V., č. 1, s. 39–42. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Katedra muzeologie v Brně a poslání postgraduálního studia muzeologie. Múzeum, 1967, roč. XII., č. 2, s. 17–18.

³⁶ STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Zkušenosti a perspektivy postgraduálního studia muzeologie. Muzejní a vlastivědná práce, 1967, roč. V., č. 1, s. 40

³⁷ Tamtéž, s. 40.

³⁸ Vzhledem k tomu, že výuka probíhala na muzeologickém oddělení, byla posluchačům dostupná muzeologická knihovna budovaná tamtéž.

³⁹ Tamtéž, s. 42.

⁴⁰ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967, kart. 235, složka: Katedra muzeologie 1966–1969. Zpráva o dosavadním průběhu postgraduálního studia realizovaném na katedře muzeologie FF UJEP Brno, leden 1968

⁴¹ SCHNEIDER, Evžen. Specifické vzdělávání muzejních pracovníků a jeho usoustavnění v ČR. Muzeologické sešity: Muzeologický seminář 83, 1985, supplementum [3], s. 85–126.

⁴² Stránský zde píše spíše o tematickém doplnění již přednášených předmětů, pedagogice se věnuje Josef Beneš, kybernetice a statistice pravděpodobně Zdeněk Vašíček, důraz na filosofii a metodologii klade ve svých přednáškách nejspíše především Z. Z. Stránský. Studijní plán se výrazněji obohatil až po roce 1970.

⁴³ Středisko pro výuku muzeologie filosofické fakulty Univerzity Karlovy při Národním muzeu. Pražská výuka byla od počátku spojena se jménem Jiřího Neustupného, po jeho smrti v roce 1981 jeho činnost utichá.

⁴⁴ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967, kart. 235, složka: Katedra muzeologie 1966–1969. Zpráva o dosavadním průběhu postgraduálního studia realizovaném na katedře muzeologie FF UJEP Brno, leden 1968, s. 2. Rozdíl mezi oběma koncepcemi obdobně popisují i další autoři, např. ŠPĚT, Jiří. Formování a rozvoj socialistického muzejnictví v ČR (1945–1985). Praha: Národní muzeum v Praze – Ústřední muzeologický kabinet, 1988. 368 s.

⁴⁵ Soupis prací viz např. Závěrečné práce z muzeologie: Studijní běh I. (1965–1968), Studijní běh II. (1967–1970), Studijní běh III. (1969–1972), Studijní běh IV. (1971–1974), Studijní běh V. (1973–1976). Muzeologické sešity: Muzeologický seminář 83, 1985, supplementum [3], s. 131–140.

⁴⁶ Od druhé poloviny roku 1967 do konce roku 1969 mělo vyjít celkem 11 (!) skript, věnovaných víceméně všem přednáškovým tématům, ať už z obecné muzeologie či z muzeologií speciálních, viz AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, kart. 282, složka: Katedra muzeologie. Přehled titulů a harmonogramů vydání skript z obecné a speciální muzeologie, 1967. V sedmdesátých a osmdesátých letech se některé práce vydaly podobařil v knižní podobě, většinou však už bez přímé vazby na brněnskou katedru (výjimkou byla Stránského skripta Úvod do muzeologie roku 1972, stejný autor též připravil text Metodika tvorby muzejních expozic a výstav, který měl 44 stran) – byla to především práce Jiřího Neustupného Muzeum a věda (1968) a dále Benešova trilogie Muzeum a sbírky (1977), Muzeum a výchova (1980) a Muzejní prezentace (1981), proložená ještě Muzeologickým slovníkem (1978).

⁴⁷ Svou činnost za období do roku 1965 s dalšími výhledy do budoucnosti představila katedra mj. i cizojazyčně v anglicky psané brožure, srov. AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, kart. 282. Department of Museology J. E. Purkyně University Brno, 1965. Jsou v ní pojednány výukové plány, probíhající i plánované semináře a příprava sborníku Muzeologie.

⁴⁸ AMZM, fond MZM, kart. 235. MUS Brno 1965.

⁴⁹ AMZM, fond MZM, kart. 235. Prezenční listina účastníků muzeologického sympozia v Brně. Na listině je podepsáno 56 účastníků, navíc počet není kompletní, v Archivu MZM se dochovalo i zhruba 40 originátů vyplněných přihlášek. Jediným zahraničním účastníkem byl Antun Bauer, spolupracující s katedrou již dříve. Tato skutečnost byla zčásti způsobena i tím, že Ministerstvo školství a kultury zamítlo dopisem ze dne 1. 3. 1965 žádost univerzity o podporu pro zajištění zahraniční účasti, viz AMZM, fond MZM, kart. 235. Dopis Ministerstva školství a kultury, 1. března 1965, čís. 10857/65 – III/1a.

Pořadatelé postavili do středu pozornosti právě tázání se po podstatě muzeologie a pojetí muzeologie jako oboru vysokoškolského studia. Ve sborníku vydaném více než rok po konání sympozia byly uveřejněny tři základní články, osvětlující nově pojiřmanou teorii muzejního fenoménu – je to přepis hlavního referátu sympozia od Jana Jelínka a dále úvod do tematiky sympozia a konferenční shrnutí od Zbyňka Z. Stránského.⁵⁰ Ten v obou textech pokládá základní otázky směrem k předmětu muzeologie, jejímu systému a metodologii a uvádí množství příkladů ze zahraničí, kterými je možno se inspirovat. Otázku podstaty muzeologie je třeba dle něj řešit v rovině filosofické a jde zde o metateoretickou problematiku.⁵¹

Konference se zúčastnila řada významných muzejních pracovníků z celé republiky, koreferáty byly věnovány i vztahu muzejnictví, resp. muzeologie s archivnictvím a knihovnictvím,⁵² příspěvky přednesli i další členové katedry muzeologie. Podařilo se je vydat, přestože ne bez obtíží, v podobě sborníku o rok později ve spolupráci s MM. Publikace je díky zařazeným článkům Jana Jelínka a Zbyňka Z. Stránského prvním počinem, zachycujícím uceleně směřování nové katedry.⁵³

K březnovému muzeologickému sympoziu se postavili pozitivně i zástupci ministerstva

školsství a kultury – Jelínek podal v této věci zprávu na zasedání katedry muzeologie dne 25. 6. 1965. Konference s obdobným tématem, ovšem s mezinárodní účastí, je zvažována někdy na II. pololetí roku 1966.⁵⁴

V první polovině roku 1965 se katedra zapojila do řešení jednoho ze státních úkolů – otázky teorie muzejní práce a toto téma zůstalo hlavním i pro následující rok.⁵⁵ V této souvislosti je v dubnu roku 1966 znovu řešen návrh Václava Vlčka na ustanovení **komise pro muzeologii**, který byl v obecných rysech předložen na muzeologickém semináři v březnu 1965. Problémem se zabývá Z. Z. Stránský a naznačuje čtyři hlavní úkoly, které by komise měla plnit: jasné zařazení muzeologických úkolů do státního plánu výzkumů, podpoření zavedení muzeologie jako oboru do výchovného programu vysokých škol, příspěvků k prosazení obecné zásady muzeologické kvalifikace pro muzejní pracovníky a podílení se na pořádání muzeologických sympozií. Členy komise by měli být zástupci významných státních muzejních institucí, zástupci kateder příbuzných oborů, kabinetů a Ministerstva školství a kultury. Existenci komise se v úplnosti prosadit nepodařilo.⁵⁶

Další připravovanou akcí katedry byla vědecká konzultace s muzejníky z NDR v roce 1967 – tématem měl být vztah muzeologie a současné vědy, dělený dále pro potřeby setkání do čtyř podtémat – současné interpretaci povahy muzeologie a předpokladům jejího rozvoje, vztahu muzeologie, muzejní práce a disciplin angažovaných v muzeích, relaci muzeí, resp. muzeologie k současné rozvíjející se struktuře vědy a požadavku úrovně muzeologické výchovy.⁵⁷ Zorganizování tohoto setkání již bylo probíráno na plenárním zasedání katedry v červnu 1966 v úzké souvislosti s řešením výzkumného úkolu, týkajícího se povahy muzeologie. V textu ze září 1966 je setkání zařazeno do plánu

činnosti, o jeho uspořádání a průběhu se však nepodařilo dohledat další informace.⁵⁸

Snaha zástupců katedry představit nové pracoviště zástupcům zahraničních výukových center vyvrcholila ve dnech 20.–21. října 1967, kdy v Brně proběhlo **první setkání evropských vyučujících**. Kromě představení pracovišť byly řešeny i otázky vzájemné spolupráce, a to i s mimoevropskými katedrami. Konference, které předsedal zakladatel výuky na univerzitě v Leicesteru Raymond Singleton, přinesla i podnět k založení mezinárodního komitétu pro výuku muzeologie – **ICTOP**.⁵⁹

Poslední velkou odbornou konferencí v 60. letech byl původně „letní“ šestidenní mezinárodní seminář⁶⁰ s tématem **Úvod do muzeologie**.⁶¹ Na semináři vystoupili (resp. byli uvedeni v programu setkání) interni členové katedry (Jelínek, Stránský, Hank, Vašíček⁶²) i někteří externisté (Materna, Kunz, Musil) a zúčastnilo se jej množství především zahraničních odborníků.⁶³ Seminář byl pojat jako vědecká disputace a jako jediná jazyk byla zvolena němčina. Do budoucna se počítalo se zavedením dalších jednacích jazyků a také aktivní účastí zahraničních odborníků.⁶⁴

⁵⁰ JELÍNEK, Jan. Muzeologie a její výuka na vysokých školách. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 5–7. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Podstata muzeologie a její zařazení do vysokoškolského studia: Úvod do tematiky muzeologického sympozia. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 10–17. (sepsáno v únoru 1965, v AMZM dochovaná rukopis). STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Předmět muzeologie. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 30–33.

⁵¹ Zkoumání charakteru muzeologie z filosofických a meta-teoretických pozic, což bylo v rámci disciplíny zcela ojedinělé, dovedlo Stránského o něco později k zavedení pojmu metamuzeologie a muzealita a doplnění muzeologické terminologie o výrazy muzealizace a muzealita. V tomto ohledu zni Neustupného jinak vtipná a do jisté míry pravdivá věta v článku věnovaném reflexi sympozia „...jediné muzejnické pokusnictví obsahuje pokrokové teoretické prvky, přináší i nové koncepce: v podstatě je to ovšem nenaplněná teorie promítnutá přímo do muzejní praxe.“ poněkud nepatřičně, srov. NEUSTUPNÝ, Jiří. K univerzitní výuce muzeologie: Z diskuze na sympoziu muzeologické katedry v Brně. *Muzejí a vlastivědná práce*, 1965, roč. III., č. 2, s. 91.

⁵² K problematice knihovnictví promluvil Jaromír Jedlička, poměru archivistiky a muzeologie se věnoval Jiří Radimský, viz JEDLIČKA, Jaromír. Studium knihovnictví a jeho teoretické základy. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 25–29. RADIMSKÝ, Jiří. Archivistika a muzeologie. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 29–30. Otázku potřeby konzervace v souvislosti s památkovou péčí zpracoval J. B. Pelikán. S hlavními koreferáty vystoupili také Jiří Neustupný, Václav Vlček, Vlastimil Vinter, Josef Jančář, Zdeněk Bruna, příspěvek přednesl i třetí člen katedry Vilém Hank a Václav Pubal.

⁵³ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie*, kart. 282. Zápis ze zasedání katedry muzeologie konaného dne 25. června 1965 na muzeologickém oddělení Moravského muzea v Brně. Stránský upozorňuje na to, že nebyly zaslány všechny výsledky – ještě zde předpokládá, že sborník by měl vyjít v říjnu 1965, později i cizojazyčně. Cizojazyčná verze se dochovala v rukopise v Archivu MZM.

⁵⁴ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie*, kart. 282. Zápis ze zasedání katedry muzeologie konaného dne 25. června 1965 na muzeologickém oddělení Moravského muzea v Brně. Na jednání v prosinci 1965 je jako termín mezinárodního semináře Jelínkem doporučena 1. polovina roku 1967 z důvodu času na přípravu, viz AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 435. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP v Brně ze dne 21. prosince 1965.

⁵⁵ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie*, kart. 282. Zápis ze zasedání katedry muzeologie konaného dne 25. června 1965 na muzeologickém oddělení Moravského muzea v Brně.

⁵⁶ AMZM, fond MZM: MZL – *katedra muzeologie*, 50.–60. léta, kart. 239. Návrh na ustavení komise pro muzeologii a její výuku při katedře muzeologie UJEP v Brně, duben 1966. Srov. též VLČEK, Václav. *Předpoklady rozvoje muzeologie*. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 19–21.

⁵⁷ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967*, kart. 235, složka: Katedra muzeologie 1966–1969. Návrh diskusního podkladu pro vědeckou konsultaci s muzejními pracovníky z NDR – Brno 1967, listopad 1966. Osnovu výzkumného úkolu s tématem Muzeologie a současná věda předkládá Stránský již v únoru 1966, srov. AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231. Osnova vědeckého úkolu. Téma: Muzeologie a současná věda, 1966.

⁵⁸ AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 434. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP v Brně ze dne 24. června 1966. Srov. i AMZM, MZM: MZL – *katedra muzeologie*, 50.–60. léta, kart. 239. Plán činnosti katedry muzeologie filosofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně ve školním roce 1966/1967, září 1966. Setkání našich a německých muzeologů mělo předcházet druhému muzeologickému sympoziu.

⁵⁹ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie*, kart. 282. Program of the session dealing with the questions concerning the teaching in museum studies, Brno, from 20th to 21st October, 1967. Setkání zmiňuje též SCHNEIDER, Evžen. Specifické vzdělávání muzejních pracovníků a jeho ustavení v ČR. *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář 83*, 1985, supplementum [3], s. 85–126, PODBORSKÝ, Vladimír. Výuka muzeologie na Masarykově univerzitě. In *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie: Symposium z mezinárodní účasti při příležitosti životního jubilea tvůrce brněnské muzeologické školy Zbyňka Zbyšlava Stránského*. 1. vydání. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, s. 14–26. ISBN 978-80-86611-28-0, píše o něm samozřejmě i Stránský, srov. např. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. *Úvod do studia muzeologie*. Brno: Rektorat UJEP Brno, 1980, s. 16.

⁶⁰ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie*, kart. 282. Sommerseminar, Brno 1969. Seminář byl naplánován na 18.–23. srpna 1969, byl však přesunut na 17.–22. listopadu 1969.

⁶¹ Muzeologické sympozium mělo být připraveno již koncem roku 1967 s tím, že se uskutečnilo v roce 1968, srov. AMZM, MZM: MZL – *katedra muzeologie*, 50.–60. léta, kart. 239. Plán činnosti katedry muzeologie filosofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně ve školním roce 1966/1967, září 1966.

⁶² Zdeněk Vašíček (1933–2011) působil v letech 1969–1971 na katedře jako odborný asistent, sám ji absolvoval v I. cyklu s diplomovou prací K poměru muzeologie a metodologie deskriptivních věd v roce 1968. Vystudoval filosofii a historii (1957), působil mj. jako ředitel trutnovského muzea. V roce 1972 byl odsouzen za podvracení republiky, patřil k signatářům Charty 77, od r. 1981 žil v zahraničí, v 90. letech vyučoval v Praze a Brně.

⁶³ V propozicích bylo počítáno např. s účastí Antuna Bauera a Kazimira Malinowského, viz AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967*, kart. 235. Verzeichnisse der Teilnehmer des museologischen Seminars in Brünn 17. 11.–22. 11. 1969.

⁶⁴ AMZM, fond MZM – *Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967*, kart. 235. Pozvánka na letní seminář pořádaný na téma: Úvod do muzeologie ve dnech 19.–23. srpna 1969.

Vědecké úkoly katedry byly obecně tematicky pojednány v perspektivním plánu na léta 1967–1972. Základní úkol zkoumání povahy muzeologie a předpokladů jejího usoustavnění v relaci s rozvojem vědy (který byl průběžně tématem pořádaných seminářů), měl být uzavřen vydáním Stránského skriptu **Prolegomena muzeologie**⁶⁵ úkol řešený pod číslem X-8-3/6, týkající se úlohy regionálních muzeí, byl směřován k vydání Stránského publikace Regionální muzea a současná společnost.⁶⁶ Práce na problému kritiky textů měla být dovršena vydáním publikace **Fundamenta museografica**⁶⁷ a konečné řešení otázky jasněho pojmosloví měl přinést **Muzeologický slovník**.⁶⁸ Žádný z úkolů se nepodařilo splnit v úplnosti.⁶⁹

Posledním dokumentem, věnovaným řešeným vědeckým problémem je materiál **Zaměření aktivity katedry**.⁷⁰ Pochází z pera Zbyňka Z. Stránského a v kapitole vědecko-výzkumné úkoly jsou uvedena dvě témata.

Zaprve to měla být aplikace poznatkových přínosů muzeologické teorie na řešení konkrétních problémů. Uvedeny jsou dva, směřované do oblasti muzejní selekce a tezaurace, a to problematiku sbírkotvorné činnosti a deskripce sbírkových fondů.⁷¹ Ačkoliv se předmět věnovaný výlučně selekci v Brně nevyučoval, je možné s úspěchem předpokládat, že otázky byly v teoretické rovině rozpracovány ve Stránského přednáškách k dokumentaci a tezauraci. Deskripční sbírkových fondů se ve výuce zabýval Zdeněk Vašíček.⁷²

Druhý uvedený úkol je z dnešního hlediska značným překvapením a jeho nesplnění je

možné zčásti určitě přičíst dobovým vlivům – Stránský si klade za úkol do konce roku 1969 (!) dopsat habilitační práci **De museologia**. Práci Stránský dokončil a obhájil až v příhodnějších podmínkách v roce 1993 a stal se tak docentem.

Vědecká činnost katedry muzeologie v Brně již od počátku směřovala k řešení úkolů ve specifické obecně-teoretické rovině.⁷³ To mělo odraz v zaměření pořádaných seminářů, rozvíjející se výuce, publikovaných výstupech. Brněnskou katedru je tak bezesporu možné z tohoto pohledu považovat za hlavní vědecké pracoviště pro oblast muzeologie v tehdejší ČSSR.

Snaha o vytvoření publikační základny pro propagaci muzeologie

Zástupci nově vzniklé katedry si již od počátku uvědomovali, že právo na existenci katedry budou muset alespoň v prvních letech ještě obhajovat. Kromě mnoha přehledových článků v rukopise z pera Zbyňka Z. Stránského⁷⁴ byla již na ustavujícím zasedání katedry 7. 9. 1964 formulována myšlenka nepravidelně vydávaného sborníku **MUSEOLOGIA/65**. Uzávěrka dodávání příspěvků byla stanovena na 15. dubna 1965 – sborník měl být vědeckou základnou pro rozvoj muzeologie, zaměřenou přednostně na otázky obecné muzeologie a organizací jeho vydávání bylo pověřeno **muzeologické oddělení MM**.⁷⁵

Již ze zápisu z plenárního zasedání katedry muzeologie 21. 12. 1965 je znatelné, že se původní předpoklady nepodaří naplnit. Stránský zde posouvá termín shromáždění

příspěvků do konce roku 1966 s tím, že by sborník mohl přijít na trh v závěru roku 1967, aby byl k dispozici v době oslav 150. výročí našeho muzejnictví (1968)⁷⁶ – o sborníku se píše v plánech z roku 1967,⁷⁷ kde je zmiňován i záměr vydávat drobnější tisky, práce na výběrových bibliografiích a nově i produkce informačně kritického **Bulletinu katedry muzeologie**, zaměřeného na problematiku muzeí, galerií a památkové péče v jejich společné bázi.

Za zmínku jistě stojí poměrně úspěšné plnění dalšího předsevzetí, připravování překladů nejzajímavějších článků ze zahraniční odborné literatury, především muzeologických periodik (např. **Curator**, **Revista Muzeolox**, **Neue Museumskunde** atd.)⁷⁸ V této praxi, ačkoli je zaštitěna později spíše muzeologickým oddělením MM (resp. později **Metodicko-muzeologickým oddělením**), se daří pokračovat i v budoucnu.⁷⁹

Do 70. let 20. století katedra přes všechny zmíněné neúspěchy vstupovala s velkými plány. Dle zvažovaných publikačních možností mělo optimálně vycházet zhruba 500 stran textu ročně s tím, že katedra by se tak stala světově ojedinelou a nenahraditelnou. Předložen byl návrh pravidelně i nepravidelně vydávaných výstupů. V návrhu se již píše o **Muzeologických sešitech** a jejich supplementech⁸⁰, stále i o sborníku **Muzeologia**,⁸¹ **Muzeologickém výběru**,⁸² tzv. **Conservation Abstracts**⁸³ a o skriptech katedry.⁸⁴

Přestože se ve výsledku nepodařilo dané publikační plány v úplnosti uskutečnit, tak drobné tisky ke konferencím, sborník z muzeologického symposia v roce 1965 a především

⁶⁵ Úkol byl do jisté míry splněn vydáním skriptu Úvodu do muzeologie v roce 1972.

⁶⁶ Detailně k úkolu, dotýkajícímu se problematiky regionálních muzeí viz AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231. Konkretizace výzkumného úkolu Regionální muzea a současná společnost, součást úkolu X-8-3/6. Materiál byl zpracován v červenci 1966 a počítal s dokončením práce v roce 1970 vydáním publikace. Jako primární pomocné materiály při zpracování měly posloužit i závěry řešené otázky reorganizace muzeí v Jihomoravském kraji viz např. AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, složka: dr. Jan Jelínek, ředitel MM, kart. 239. Návrh reorganizace muzeí Jihomoravského kraje, srpen 1964.

⁶⁷ Ve své publikaci z roku 2000 píše Stránský o nedokončeném úkolu vydat Fundamenta museologica, které měly být reedici základních muzeologických textů, viz STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Úvod do studia muzeologie. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 172 s. ISBN 80-210-1272-2.

⁶⁸ AMZM, fond MZM, kart. 235. Perspektivní plán katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP a muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně, 1967. Malý muzeologický slovníček přinesla Stránskému skriptu z roku 1972.

⁶⁹ Viz poznámky výše.

⁷⁰ AMZM, fond MZM – Katedra muzeologie, muz. semináře, 1966–1967, kart. 235, složka: Katedra muzeologie 1966–1969. Zaměření aktivity katedry, 1969.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Zbyněk Z. Stránský se ve výuce věnoval kromě jiného i dokumentaci a tezauraci, Zdeněk Vašíček po ukončení I. cyklu postgraduálního studia muzeologie přednášel na katedře předměty věnované institucionálnímu charakteru muzea, teorii informatiky a metodice deskripce muzeálií. Viz VAŠIČEK, Zdeněk. Muzeologie a metodologie deskripce a klasifikace. *Muzeologické sešity*, 1970, č. II, s. 9–18.

⁷³ Množství článků publikováno v šedesátých letech neúnavný Stránský, viz např. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Specializace muzeí z hlediska vývinu vědy. *Múzeum*, 1968, roč. XIII, č. 1, s. 22–27; STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Existenci otázky našeho muzejnictví. *Muzeologické sešity*, 1969, č. 1, s. 5–15; STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Muzejnictví v relaci teorie a praxe. *Múzeum*, 1970, roč. XV., č. 3, s. 173–183.

⁷⁴ Např. AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Katedra muzeologie (asi z roku 1964); AMZM, MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239, sign. II-4-MM-mzl/4. Muzeologie a její výuka na vysokých školách, 1965; AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. První katedra muzeologie v ČSSR, 1964; AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Museologie. Museografie. 1966.

⁷⁵ AMZM, fond MZM: MZL – katedra muzeologie, 50.–60. léta, kart. 239. Zápis. Ustavující zasedání katedry muzeologie Filosofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně. Dne 7. září 1964, zasedací síň Muzeologického oddělení Moravského muzea, Brno, nám. 25. února 8.

⁷⁶ AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 435. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP v Brně ze dne 21. prosince 1965. Na oslavách 150 let čsl. muzejnictví se chce katedra podílet nejenom vydáním sborníku MUSEOLOGIE, ale i zveřejněním kvalitních prací postgraduálního studia, uspořádáním druhého muzeologického symposia a účasti na semináři o dokumentaci, který má být uspořádán v polovině roku 1968, viz AMZM, fond MZM, 1966–67, kart. 231, sign. muz 434. Zápis z plenárního zasedání katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP v Brně ze dne 24. června 1966, s. 3.

⁷⁷ AMZM, fond MZM, kart. 235. Perspektivní plán katedry muzeologie filosofické fakulty UJEP a muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně, 1967.

⁷⁸ Přeložen byl mj. i legendární článek z roku 1967 Grandmotherology and Museology od Wilcoma E. Washburna (český Babičkolologie a muzeologie).

⁷⁹ Např. *Metodický list M (2) 1985*. Brno: Metodicko-muzeologické oddělení, 1985. 82 s., s překlady článků Jurije Piščulina, Wilhelma Ennebacha nebo Klause Schreinerera.

⁸⁰ AMZM, fond MZM, kart. 237. Publikace vydávané katedrou muzeologie filosofické fakulty UJEP (Návrh koncepce), 1977. Muzeologické sešity poprvé vyšly v roce 1969, dále v letech 1970, 1971 a 1972 a pak se již intervaly prodlužovaly. Podle koncepce měly vycházet 2x ročně. Supplementa měla vycházet 1-2x ročně, ani tato periodicitu nebyla dodržena, přestože původní záměr krátkých cizojazyčných monografií se do jisté míry podařilo splnit.

⁸¹ V návrhu je původně uveden *Muzeologie* přepsáno na *Muzeologia*, mělo jít o anglicky psané periodikum (1x za dva roky) – pravděpodobně se jedná o přepracování původní myšlenky vydávání sborníku *Muzeologie*, která zaznívala již od roku 1964 a došla naplnění v *Muzeologických sešitech*.

⁸² Muzeologický výběr (neboli v závorce uvedená *Fundamenta*) měl být věnován překladům základních textů – do budoucna se uvažovalo i o vydávání anglické verze pro ICOM ve formě *Museological Digest*. Některé texty byly skutečně přeloženy.

⁸³ Zde se počítalo s podporou ICOM a mělo jít o anglicky psané anotovaný záznam výběrové bibliografie z konzervační a vědecké literatury.

⁸⁴ Problematika vydávání skriptu pro výuku již byla pojednána – časový harmonogram se nepodařilo udržet v 60. letech 20. století a nejinak tomu bylo i v tomto případě.

začátek vydávání Muzeologických sešitů coby prvního českého periodika,⁸⁵ věnujícího se též teoretickým otázkám muzeologie,⁸⁶ dnes tvoří důležité milníky teoreticko-muzeologické produkce v našich zemích.

Léta 1969–1969 a externí katedra muzeologie

Situaci v Brně a v muzejnictví obecně hodnotí, ačkoli značně tendenčně, nejjobsažněji Jiří Špět ve své publikaci, věnované vývoji českého muzejnictví v letech 1945–1985. Píše o stavu, který se stal živnou půdou pro kritiku, namířnou především proti řídicím orgánům a otvírající cestu i k dobově poplatným rozbíječským tendencím.⁸⁷ Ty se dle něj zvláště výrazně projeví na pražském sjezdu muzejních pracovníků v únoru 1968 v Praze. Ještě větší důraz klade na dění v souvislosti s oslavami 150. výročí českého muzejnictví v dubnu 1968. Zatímco pražská část dle něj proběhla důstojně, „brněnské části oslav bylo však pravicovými silami již zneužito.“⁸⁸

V mezidobí se 18. 3. 1968 sešel v Brně **kraj- ský aktiv muzejních pracovníků** na řádné poradě. Jeho předseda Jan Jelínek specifikoval v zápise množství kritických připomínek, mj. i k pouhé proklamativnosti prohlášení z února 1968. V jednom bodě si Jelínek postěžoval na nedostatečnou záštitu ze strany **Ústřední muzejní rady** při založení katedry muzeologie. Zmiňuje i případ promeškané možnosti výstavby muzeografického střediska, na kterou dokonce **UNESCO** poskytl dotaci, která pro neoperativnost nadřízených musela být vrácena v hotovosti.⁸⁹ Největším problémem je však shledávání **zdržování progresivních myšlenek při formování nové muzejní sítě**. Výstupem z jednání bylo mj. doporučení ustavení **Svazu muzeí a galerií**,⁹⁰ k němuž také 27. 6. 1968 v Brně došlo.

Účast na dění kolem nově ustaveného Svazu muzeí a galerií⁹¹ byla nakonec nejspíše hlavním důvodem dalších událostí na brněnské katedře. Na závěr v této souvislosti uveďme shrnutí dopadů Vladimírem Podborským: *Slibný rozvoj muzeologie a její výuky na brněnské univerzitě byl narušen událostmi po potlačení „Pražského jara“ a nástupu tzv. normalizace. Vzhledem k tomu, že Dr. Stránský i mnozí posluchači muzeologie se aktivně zúčastnili některých akcí „Pražského jara“, zvláště příprav obnovy Svazu českých muzeí a nového uspořádání organizace našeho muzejnictví, upadla katedra muzeologie do podezření z kontrarevoluční činnosti a její existence byla vážně ohrožena. Situaci vyhrtila výstava „Cesta muzeí“, kterou připravila katedra k 10. výročí svého založení a která měla být prezentována v Kodani v rámci Generální konference ICOM, jejímž prezidentem byl tehdy Jan Jelínek. Výstava byla označena jako kosmopolitní a její hlavní autor Zbyněk Z. Stránský byl nejprve na hodinu propuštěn, brzy nato omilostněn, neboť za něj nebyla adekvátní náhrada, a jeho pedagogická činnost byla postupně tolerována...⁹² Připomeňme ještě, že Jan Jelínek k 30. 9. 1971 opouští místo ředitele **Moravského muzea** a katedru musí v roce 1972 z politických důvodů opustit i Zdeněk Vašíček. Do 70. let 20. století tedy vstupuje katedra oslabena, položené základy jsou však již dostatečně pevné.*

Závěr

Připomenutí činnosti externí katedry muzeologie v letech 1963–1969 není v žádném případě analýzou nového muzejního myšlení, které v těchto letech na její půdě vzniklo a úspěšně se rozvíjelo. Na základě zkoumání materiálů, dochovaných do dnešních dnů v AMZM, však můžeme pochopit úsilí tehdejších budovatelů ústavu, nahlédnout výjimečnost situace, která na začátku 60. let 20. století v Brně nastala setkáním dvou generačních soupeřů, Jana Jelínka a Zbyňka Z. Stránského. Výjimečné vedoucí schopnosti Jana Jelínka společně s jeho nahlížením potřeby zvědčtění muzejní práce

napomohly k uplatnění filozoficky podloženého muzeologického názoru Zbyňka Z. Stránského na akademické půdě. Právě proto mohla „brněnská muzeologická škola“ v minulém roce oslavit své půlstoletí. ■

Klíčová slova:

Muzejní vzdělávání, externí katedra muzeologie, postgraduální výuka muzeologie, obor muzeologie

Keywords:

Museum education, external department of Museum studies, postgraduate teaching of Museum studies, discipline Museum studies

Seznam pramenů a literatury:

Archiv Moravského zemského muzea, fond *Moravské zemské muzeum* (částečně zprac.)

BARTEKOVÁ, Radomíra. *Architekt Vilém Hank*. Brno: Katedra muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, 1992. 52 s. Závěrečná práce rozšiřovacího studia muzeologie.

BIŠOVÁ, Marie. *Význam Jaroslava Helferta pro naše muzejnictví*. Brno: Katedra muzeologie při filozofické fakultě UJEP v Brně, 1972. Závěrečná práce.

DOLÁK, Jan a Jana VAVŘÍKOVÁ. *Muzeolog Z. Z. Stránský*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 60 s. ISBN 80-210-4139-0.

DOUŠA, Pavel. *Organizace českého muzejnictví 1945–1989: Systém řízení muzeí v zajištění politické ideologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historie a muzeologie, 2005. 231 s. Dizertační práce. Školitel Doc. PhDr. Karel Boženek, Ph.D.

FRAYER, David W. Some parting words for Jan Jelínek (February 6, 1926–October 3, 2004). *Journal of Human Evolution*, 2005, č. 49, s. 270–278.

HOLMAN, Pavel. *Cesty brněnské muzeologie*. In *Muzeologie na začátku 3. tisíciletí/Museology at the Beginning of the 3th Millennium: Sborník z mezinárodního semináře Teorie a praxe 2008*. 1. vydání. Brno: Technické muzeum v Brně, 2009, s. 198–202.

JEDLIČKA, Jaromír. *Studium knihovnictví a jeho teoretické základy*. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 25–29.

JELÍNEK, Jan. *Muzeologie a její výuka na vysokých školách*. In *Sborník materiálů prvního muzeologického sympozia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 5–7.

KIRSCH Otakar a Lucie JAGOŠOVÁ. *Vývoj Lektorátu muzejnictví 1922–1951: Devadesát let od počátku univerzitního vzdělávání muzejníků v českých zemích*. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*, 2013, roč. 51, č. 1, s. 3–16. ISSN 1803-0386.

Metodický list M (2) 1985. Brno: Metodicko-muzeologické oddělení, 1985. 82 s.

Moravské muzeum Brno. *Muzeologické semináře 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1965. Složený list obsahující tři samostatné pozvánky.

MÜLLER-STRATEN, Christian. *The Contribution of Zbyněk Stránský to Museology and the Contribution of the Brno Museology School*. In *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie: sborník ze sympozia s mezinárodní účastí při příležitosti životního jubilea tvůrce brněnské muzeologické školy Zbyňka Z. Stránského: sborník příspěvků ze sympozia – Technické muzeum v Brně*,

⁸⁵ Vydávání Muzeologických sešitů povolil JKNV dne 24. 6. 1967. Sborník se stal platformou pro propagaci muzeologických názorů katedry, otiskoval práce zahraničních muzeologů, publikovali v něm i absolventi postgraduální výuky muzeologie v Brně.

⁸⁶ RUTAR, Václav. *Geneze pojmů muzeologie, muzealita a muzealizace na stránkách Muzeologických sešitů v letech 1969–1986*. *Museologica Brunensia*, 2012, č. 01, s. 6–13. ISSN 1805-4722.

⁸⁷ ŠPĚT, Jiří. *Formování a rozvoj socialistického muzejnictví v ČR (1945–1985)*. Praha: Národní muzeum v Praze – Ústřední muzeologický kabinet, 1988. 209–210.

⁸⁸ ŠPĚT, Jiří. *Formování a rozvoj socialistického muzejnictví v ČR (1945–1985)*. Praha: Národní muzeum v Praze – Ústřední muzeologický kabinet, 1988. 209–214.

⁸⁹ Výstavba muzeologického střediska již byla v poměrně pokročilém stadiu, existovala i dílčí architektonická studie od ing. Kamila Fuchse, srov. AMZM, fond MZM: *Muzeograf inst.*, složka: *Muzeograf*. Institut UNESCO 1966, kart. 283. Návrh investičního úkolu na mezinárodní muzeografické středisko při Moravském muzeu v Brně.

⁹⁰ AMZM, fond MZM, kart. 237. Zápis z řádné pracovní poradě aktivu pracovníků muzeí dne 18. 3. 1968, 26. 3. 1968.

⁹¹ Problematiku ustavení Svazu muzeí a galerií zpracovává např. DOUŠA, Pavel. *Organizace českého muzejnictví 1945–1989: Systém řízení muzeí v zajištění politické ideologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historie a muzeologie, 2005, s. 158–159. Dizertační práce. Školitel Doc. PhDr. Karel Boženek, Ph.D.

⁹² PODBORSKÝ, Vladimír. *Výuka muzeologie na Masarykově univerzitě*. In *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie: sborník ze sympozia s mezinárodní účastí při příležitosti životního jubilea tvůrce brněnské muzeologické školy Zbyňka Z. Stránského: sborník příspěvků ze sympozia – Technické muzeum v Brně*, 8.–10. listopadu 2006/*Musealization in contemporary society and role of museology: anthology from symposium with foreign participation on the occasion of anniversary of the founder of the Brno museology school Zbyněk Z. Stránský: anthology from symposium – Technical museum in Brno*, 8th – 10th November 2006. 1. vydání. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, s. 14–26. ISBN 978-80-86611-28-0.

8.-10. listopadu 2006/Musealization in contemporary society and role of museology: anthology from symposium with foreign participation on the occasion of anniversary of the founder of the Brno museology school Zbyněk Z. Stránský: anthology from symposium – Technical museum in Brno, 8th – 10th November 2006. 1. vydání. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, s. 27–35. ISBN 978-80-86611-28-0.

Návrh na zvyšování odborné kvalifikace muzejníků. *Múzeum*, 1970, roč. XV, č. 1, s. 17–19. (sepsáno v Bratislavě v září 1969 redakcí časopisu *Múzeum*)

NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního muzejnictví*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1950. 212 s.

NEUSTUPNÝ, Jiří. K universitní výuce muzeologie: Z diskuze na sympoziu muzeologické katedry v Brně. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1965, roč. III, č. 2, s. 91–93.

PERNES, Jiří. Dvacet let práce metodicko-muzeologického oddělení Moravského muzea v Brně 1963–1983. *Časopis Moravského muzea – vědy společenské*, 1984, roč. LXVIII, s. 259–268.

PERNIČKA, Radko Martin. Proces realizace a zkvalitňování postgraduálního studia muzeologie na filozofické fakultě UJEP v Brně. *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář* 83, 1985, supplementum [3], s. 71–84.

PODBORSKÝ, Vladimír. Výuka muzeologie na Masarykově univerzitě. In *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie: sborník ze symposia s mezinárodní účastí při příležitosti životního jubilea tvůrce brněnské muzeologické školy Zbyňka Zbyslava Stránského: sborník příspěvků ze symposia – Technické muzeum v Brně, 8.-10. listopadu 2006/Musealization in contemporary society and role of museology: anthology from symposium with foreign participation on the occasion of anniversary of the founder of the Brno museology school Zbyněk Z. Stránský: anthology from symposium – Technical museum in Brno, 8th – 10th November 2006*. 1. vydání. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, s. 14–26. ISBN 978-80-86611-28-0.

POSPÍŠILOVÁ, Kateřina. *Prof. RNDr. Jan Jelínek, DrSc. – muzeolog*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Ústav archeologie a muzeologie, 2006. 97 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Pavel Holman.

RADIMSKÝ, Jiří. Archivistika a muzeologie. In *Sborník materiálů prvního muzeologického symposia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 29–30.

RUTAR, Václav. Geneze pojmů muzeologie, muzealita a muzealizace na stránkách Muzeologických sešitů v letech 1969–1986. *Muzeologica Brunensia*, 2012, č. 01, s. 6–13. ISSN 1805-4722.

SCHNEIDER, Evžen. Specifické vzdělávání muzejních pracovníků a jeho usoustavnění v ČR. *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář* 83, 1985, supplementum [3], s. 85–126.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Podstata muzeologie a její zařazení do vysokoškolského studia: Úvod do tematiky muzeologického symposia. In *Sborník materiálů prvního muzeologického symposia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 10–17. (sepsáno v únoru 1965, v AMZM dochován rukopis)

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Předmět muzeologie. In *Sborník materiálů prvního muzeologického symposia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 30–33.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Zkušenosti a perspektivy postgraduálního studia muzeologie. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1967, roč. V, č. 1, s. 39–42.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Katedra muzeologie v Brně a poslání postgraduálního studia muzeologie. *Múzeum*, 1967, roč. XII, č. 2, s. 17–18.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Špecializácia múzei z hradiska vývinu vedy. *Múzeum*, 1968, roč. XIII, č. 1, s. 22–27.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Existenční otázka našeho muzejnictví. *Muzeologické sešity*, 1969, č. I, s. 5–15.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Muzejnictvo v relácii teórie a praxe. *Múzeum*, 1970, roč. XV, č. 3, s. 173–183.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. *Úvod do studia muzeologie*. Brno: Rektorát UJEP Brno, 1980. 167 s.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Variace k sedmdesátinám Viléma Hanka. *Muzeologické sešity*, 1981, č. VIII, s. 149–152.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. *Úvod do studia muzeologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 172 s. ISBN 80-210-1272-2.

SUK, Richard. Postgraduální studium etnografie a muzeologie na Karlově univerzitě. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1969, roč. VII, č. 1-2, s. 71.

SUK, Richard. Postgraduální studium etnografie a muzeologie na Karlově univerzitě. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1969, roč. VII, č. 3-4, s. 207–209.

ŠOPÁK, Pavel. Muzeologie jako téma odborné přípravy. In KNAPÍK, Jiří, OLŠOVSKÝ, Jaromír, ŠOPÁK, Pavel, VÁHALA, David. *Vademecum muzeologie*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2012, s. 22–30. ISBN 978-80-7248-811-7.

ŠPĚT, Jiří. *Formování a rozvoj socialistického muzejnictví v ČR (1945–1985)*. Praha: Národní muzeum v Praze – Ústřední muzeologický kabinet, 1988. 368 s.

VAŠÍČEK, Zdeněk. Muzeologie a metodologie deskripce a klasifikace. *Muzeologické sešity*, 1970, č. II, s. 9–18.

VLČEK, Václav. Předpoklady rozvoje muzeologie. In *Sborník materiálů prvního muzeologického symposia: Brno 1965*. Brno: Moravské muzeum, 1966, s. 19–21.

Závěrečné práce z muzeologie: Studijní běh I. (1965–1968), Studijní běh II. (1967–1970), Studijní běh III. (1969–1972), Studijní běh IV. (1971–1974), Studijní běh V. (1973–1976). *Muzeologické sešity: Muzeologický seminář* 83, 1985, supplementum [3], s. 131–140.

Mgr. Václav Rutar (*1978)

Absolvent bakalářského studia Humanitní vzdělanosti na FHS UK Praha, bakalářského studia Dějin umění a magisterského studia Muzeologie na FF MU Brno.

V letech 2002–2003 zaměstnán na sekretariátu Asociace muzeí a galerií, mezi roky 2004–2012 jako vedoucí správy sbírek v Muzeu Policie ČR. Od února 2012 zaměstnán v Národním technickém muzeu jako vedoucí oddělení centrální evidence a administrace sbírek, od března 2014 jako vedoucí odboru hlavního kurátora sbírek.

Od roku 2009 externě vyučuje obor Muzeologie na FF MU Brno, věnuje se teoretické muzeologii, teorii prezentace a muzejní architektuře.

Je členem Českého výboru ICOM i Mezinárodního výboru pro muzeologii (ICOFOM). Zastoupen v poradních sborech pro sbírkotvornou činnost Národního technického muzea, Národního muzea a Muzea Policie ČR.